

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

נשיאה ופקידה

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

התעלות! כך היא התקופה שבין פסח לשבועות.

עם ישראל עלה ממ"ט שערי טומאה במיצרי מצרים לפסגה הרוחנית, רבת המרחבים והממדים, של מעמד הר סיני. כך בכל דור ודור זמן זה, הוקדש להתעלות, מבחינות רבות.

בדור האחרון התווסף היבט נוסף למעלה זה והוא המעלה הלאומי. מחורבן ושואה לבניין, משעבוד לעצמאות ומעצמאות לקוממיות. מהצעת החלוקה וגבולות החנק של ה'תש"ז-1947 ועד הניצחונות הגדולים של מלחמת ששת הימים בה'תשכ"ז-1967 ומלחמת יום הכיפורים בה'תשל"ד-1973. ממצב בו שבע מדינות על צבאותיהם מתקיפות בחמת זעם את המדינה היהודית היחידה בעולם בה'תש"ח-1948 ועד המצב בו רובן כבר אינן קיימות למעשה בה'תשע"ז-2017.

שני ביטויים מלוים את הפרשיות הפותחות את ספר במדבר. הפרשה הראשונה 'במדבר' נקראת לעולם קודם לחג השבועות והשניה 'נשא' תמיד מיד אחריו. בשתי פרשיות אלה אנו מוצאים את הביטויים פָּקֵד ו- נָשָׂא, שניהם במבט ראשון עוסקים במניין ובמספר - מאוד מתאים לכינויו של ספר במדבר בלשון חכמים 'חומש הפקודים' (עיינו כדוגמא משנה מסכת יומא פרק ז מ"א).

ננסה להעמיק יותר בהבנת שני ביטויים אלה ולמצוא את הקשרם לזמן המיוחד בין פסח לעצרת.

פרשת במדבר פותחת בציווי: "נְשֹׂאוּ אֵת רֹאשׁ כָּל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם" (אי ב).

לאורך כל הפרשיה המושג פקידה קשור בטבורו בביטוי נשיאת ראש כמו בפסוק הבא: "אֵף אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת רֹאשׁוֹ לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם ט).

נשיאת הראש משמעותה מניה מלשון ספירה, אבל גם מלשון מינוי ושררה. עיינו כדוגמא: "וַיִּשָּׂא אֶת רֹאשׁוֹ הַפְּשָׁקִים" ובתרגום יונתן "וְרֹמְם יֵת רִישׁ רַב מְזוּגָא" (בראשית מ' כ, עיינו שם גם באונקלוס וברש"י).

כך גם הפקידה, שמשמעותה היא בדיקת המניין והמספר אבל גם מינוי לתפקיד כמו: "וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ" (שם מ"א לד, עיינו גם ברש"י א' ט).

הביטוי פָּקֵד פירושו גם הטלת עונש ותשלום על חטא, כמו למשל בפסוק: "וַיְכַוֵּם פְּקָדֵי וּפְקָדוֹתַי עֲלֵהֶם חֲטָאתָם" (שמות ל"ב לד).

לעומת זאת דווקא ביטוי זה נבחר לשמש כ"קוד הגאולה": "וְאֵלֶּיךָ פָּקֵד וְאֵלֶּיךָ אֲתָכֶם וְהִעֲלֵה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב" (בראשית נ' כד).

הביטוי נָשָׂא גם הוא משמש כביטוי של סליחה וכפרה כמו בפסוק: "נִצֵּר חֶסֶד לְאֵלִים נְשָׂא עֶזְרָן וְנִפְשַׁע וְחֲטָאָה" (שמות ל"ד ז).

והתרגומים (ירושלמי ויונתן) שתרגמו ביתר שאת: "שְׂרִי וְשָׁבִיק = מוחל וסולח".

לעומת זאת בדברי הנביא הושע, המשמעות הפוכה (בפסוקים הקודמים להפטרות פרשת במדבר) מצאנו: "כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נְשָׂא אֶשָׂא לָהֶם", הסביר רש"י שם: "אחלק להם מנת כוסם ופעולתם כמו וישא משאת", או כמו שהסביר הרד"ק שם בשתי הצעותיו: "כי נשוא אשא להם - את האויב עליהם שיגלו אותם ויחריבו ארצם, או יהיה פירוש להם כמו אותם, כלומר אשא אותם לארץ אויביהם".

גם עריכת מפקד אוכלוסין, כמו שנעשה פעמיים בספר במדבר, חומש הפקודים, יכולה לשמש כהכנה מרוממת לקראת הכניסה לארץ ישראל. המפקד עלול לשמש גם כסיבה לנגף, ח"ו, אם הוא נעשה שלא לצורך או לצרכים לא ראויים.

הבה נתפלל כי נזכה לפקידה ולנשיאת ראש במובן החיובי של הדברים,

נתעלה מי יום ביומו, עד שנגיע למימוש סגולתנו בתורתנו ובארצנו.

לע"י
רבי יעקב ז"ל
בן אברהם ועיישה וחנה
בת יעיש ושמחה סבג

לע"י
ר' אליהו כרמל ז"ל
נלבי"ע
ח' באייר תשע"ו

לע"י
ר' מאיר ז"ל
בן יחזקאל שרגא
ברכפלד

לע"י
הרב שלמה מרזל ז"ל
חבר הנהלת 'ארץ חמדה'
נלבי"ע י' באייר תשע"א

לע"י
מרת שרה ונגרובסקי ע"ה
בת ר' משה זאב
נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד

לע"י
הרב ראובן אברמן ז"ל
חבר הנהלת 'ארץ חמדה'
נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו

לע"י
הרב אשר וסרטיל ז"ל
נלבי"ע
ט' בכסלו תשס"ט

לע"י
מר שמואל שמש ז"ל
חבר הנהלת 'ארץ חמדה'
נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד

לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה באנציקלופדיה התלמודית

וְהַעֲמִיד הַפֶּהן אֶת הָאִשָּׁה לַפְּנֵי ה' וַפְּרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל פְּפִיהָ אֶת מְנַחַת הַזָּפְרוֹן מְנַחַת קְנָאת הוּא וּבָיַד הַפֶּהן יִהְיוּ מֵי הַמָּאֲרָרִים. (ה' יח)

דת משה ודת יהודית

**האם אשה נשואה חייבת לכסות את כל שערותיה?
האם יוצאת ידי חובתה בפאה נכרית?**

דת משה. דת משה היא כל המצוות האמורות בתורה (ע"י כתובות עב א ורש"י ד"ה דאורייתא ומאירי שם), או הרמוזות בה (מאירי שם). יציאת אשה פרועת ראש - בגילוי שער ראשה - לגמרי ברשות הרבים אסורה מדת משה, שהוא מן התורה, שנאמר כאן: וַפְּרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה, ותנא דבי רבי ישמעאל: מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו פרועות ראש (כתובות עב א ורש"י), שפרע לשון גילוי הוא (ע"י רש"י סוטה ח א ד"ה ופרע). וביארו רש"י (בפירוש א' כתובות שם) והריטב"א (שם) שמכיון שעושים כן לסוטה לנוולה מדה כנגד מדה, כמו שעשתה כן כדי להתנאות, מוכח שזה אסור, ושפריצות היא זו. ובפירוש שני פירש רש"י (שם ועל התורה במדבר שם) שמכיון שנאמר ופרע, הרי שעד עכשיו לא היתה פרועה, ומכאן שאין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש.

דת משה. מצוות התורה.

כרך ח טורים כד-כו

וכתבו הרמב"ם (איסורי ביאה פכ"א הי"ז), הטור והשולחן ערוך (אבן העזר כא ב) שאחד פנויות ואחד אשת איש בכלל האיסור. וביארו הב"ח, החלקת מחוקק והבית שמואל (אבן העזר שם על פי מרדכי ברכות פ"ג סי' פ ורא"ש שם סי' לו וטור ושלחן ערוך אורח חיים עה ב) שפנויות שאמרו היינו אלמנות או גרושות או בעולות, אבל בתולות אינן אסורות בפריעת הראש. ודעת המגן אברהם (סי' עה ס"ק ג) שאף בתולות לא התירו אלא כשערוותיהן קלועות, אבל בשערות סתורות אסורות לצאת מדרבנן (וע"י בעטרת זקנים שם ובפרי מגדים, אשל אברהם ס"ק ג).

דת יהודית. דת יהודית היא מנהג הצניעות (רמב"ם אישות פכ"ד הי"ב; טושי"ע אהע"ז קטו ד) שנהגו בנות ישראל (רש"י כתובות עב א ד"ה דת יהודית; שו"ת הרשב"א ח"ה סי' רמו; רמב"ם וטושי"ע שם), אף על פי שאינו כתוב בתורה (רש"י כתובות שם). ואינו אסור מן התורה (שיטה מקובצת כתובות שם בשם רש"י במהדורא קמא), אלא מנהגים נהוגים באומה מצד צניעות, להיות בנות ישראל יתרות במדת הצניעות על כל שאר נשים (מאירי כתובות שם). איזוהי דת יהודית? אינה יוצאת וראשה פרוע, אינה טווה בשוק, ואינה מדברת עם כל אדם (משנה כתובות עב א).

דת יהודית. מנהגי הצניעות שנהגו בנות ישראל.
הפרקים: א. גדרה; ב. פריעת הראש; ג. שאר נהגי צניעות

כרך ח עמודים יט-כד

פריעת הראש. גילוי שער ראשה, אף על פי שמן התורה אין האיסור אלא כשהיא יוצאת לרשות הרבים כששער ראשה מגולה לגמרי, מכל מקום דת יהודית שאינה יוצאת אפילו בקלתה על ראשה (כתובות עב ב), והוא סל שיש לו מלמטה בית קיבול להולמו בראשה, ובית קיבול למעלה לתת בו פלך ופשתן (רש"י שם), או ששערה מכוסה במטפחת (רמב"ם אישות פכ"ד הי"ב ובפירוש המשניות כתובות שם; טושי"ע רטו ד) שיש בה נקבים כנקבי הסל (ב"ח שם ועיי"ש בביאור הגר"א ס"ק י שהוא פירוש קלתה שבגמרא לדעת הרמב"ם).

בחצר שאין הרבים בוקעים בו, לדעת התוספות (שם ד"ה אלא), הר"ן, הריטב"א, המאירי (שם) והשולחן ערוך (שם) מותר לצאת אפילו פרועת ראש לגמרי. ואין בזה משום דת יהודית, שאם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה (גמ' שם), שאין אשה נוהרת בחצרה (ר"ן שם). אלא שמכל מקום כתב המאירי שמגונה הדבר. והסמ"ג (עשה מח) והרי"ז (בשלטי הגבורים כתובות שם) הוכיחו בדעת הירושלמי (סוטה פ"א ה"א) שאף בחצר אסור בלא קלתה, וכן פסקו הערוך (ערך קלת), הסמ"ג, הרי"ז (שם) והטור (שם) להלכה. וכתבו הב"ח (שם), מגן אברהם (סי' עה ס"ק ד על פי הזוהר נשא קכה ב) וחתם סופר (שו"ת או"ח סי' לו) שנהגו בכל גבול ישראל שאפילו בפני אנשי ביתה אינה שרויה בפריעת הראש בלי קלתה או כיפה לראשה. וחתם סופר (שם) הוסיף, שכיון שכך קיבלו עליהם אבותינו ואבות אבותינו בכל תפוצות ישראל, כבר נעשה מנהג זה דת יהודית (וע"י באור הלכה סי' עה ס"ב).

נשים היוצאות בשורה אחת של שער מגולה בין האוזן לפדחת, כתבו מהר"ם אלשקר (סי' לה ע"פ בבא מציעא צ ב) והרמ"א (אבן העזר עה ב) שאין בזה איסור, שכך היתה דרך בנות ישראל מעולם, ואף בזמן התלמוד נהגו כך. אבל החתם סופר (שם) כתב שאף בזה כבר נהגו איסור בכמה ארצות על פי הזוהר (שם), ונעשית הלכה (וע"י מג"א שם ס"ק ד ובאור הלכה שם).

פאה נכרית. כיסוי על הראש בשערות תלושות, בין משלה ובין משל חברתה, כתבו השלטי גבורים (שבת פ"ו), הרמ"א (בדרכי משה או"ח סי' שג אות ו, ובשו"ע שם עה ב) והמגן אברהם (שם ס"ק ה) ובשולחן ערוך הרב (שם) שאין איסור שתצא בו אפילו לשוק, ואין בזה משום פריעת ראש, שהרי התירו לצאת בשבת בפאה נכרית בחצר, כדי שלא תתגנה על בעלה (ע"י שבת סד ב ורש"י) - סימן שבחול מותר אף ברשות הרבים. והדברים אמורים כשאיננה מכוסה בצעיף, שאם כן אין לה תועלת מקישוט זה, והרי כל עצמה אינה יוצאת בפאה נכרית אלא כדי שתראה בעלת שער. אבל בשו"ת באר שבע (סי' יח) ושו"ת שאילת יעבץ (ח"א סיט וח"ב סי' ז וח) אסרו לצאת בפאה נכרית.

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן.
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"
הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ד)

Buenos Aires, Argentina

בואנוס איירס, ארגנטינה
מרחשוון, ה'תשנ"ו

עקירת שן על-ידי רופא נכרי ביום-טוב

שאלה

האם יש איסור בעקירת שן על ידי רופא שאינו יהודי ביום טוב? העקירה היא חלק מטיפול שיניים כללי ולא כתוצאה מכאב בלתי נסבל ברגע מסוים. טיפולי השיניים במקרה זה מתבצעים אך ורק בימי שלישי, אחד מימי השלישי חל ביום טוב ודחיית הטיפול בשבוע תגרום לדחיה של גמר הטיפול במסגרת התוכנית הכללית.

תשובה

כאשר אין כאב-שיניים, אין להתיר עקירת שן על-ידי רופא גוי בשבת או ביו"ט, וזאת משום שלכאורה עקירת שן, בדרך הנהוגה כיום היא מלאכה האסורה מן התורה, מכיוון שהרופא מתכוון שאכן יצא דם ממקום העקירה, כדי שיקרוש שם וירפא את הפצע¹.

העובדה שבשאלה מדובר ביו"ט (ולא בשבת), יש בה כדי להחמיר, שהרי בעקירה נמנע משמחת יו"ט².

¹ כן כתב הרב משה הרשער בקובץ "הלכה ורפואה" (ח"א, עמ' קטז-קכד) לאחר התייעצות עם רופא-שיניים, וכן נאמר גם לנו ע"י רופאי-שיניים, ולא כפסיקת הגר"ע יוסף בספר "לוית חן" (סי"ק פג), והחזיק אחריו בנו בספר "ילקוט יוסף" (ח"ד, כרך רביעי עמ' קסב) [והיה מן הרופאים שצידד לומר שאע"פ שיציאת דם מועלת היא לריפוי, וכדלעיל, מכל מקום אם לא יצא דם, אין להוציא דם במיוחד, אך לדעת שאר הרופאים אם לא יצא דם - יש להוציא!]. ובשו"ת "ציץ אליעזר" (ח"ח סי' טו, פ"י סק"ו) העלה שיש מקום לומר, שזו מלאכה האסורה אף מצדדים אחרים. אי לכך אין להתיר אלא במקרה שכאב-השיניים גורם, שיחלה כל גופו או שיפול למשכב, כמבואר בשו"ע אורח חיים (סי' שכת, סעיף יז).

² כן כתב בשו"ת "ציץ אליעזר" (שם, פט"ז, סק"ד) לגבי תרופות. ואף שהביא שם (סק"ז) מי שרוצה להתיר מטעם "מתוך שהותרה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך", נראה שקשה לפסוק כן, שהרי יישום כלל זה לגבי מלאכת חובל נתון במחלוקת, מה עוד שאין כאן צער לחולה, עיין רמב"ם הל' יו"ט (פ"א הל"ד) וברמ"ך, ובנושאי כליו.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

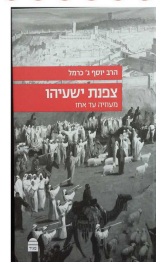
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יתם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

מתפללים לרפואתם השלימה של:

הרב אביחי ניסן בן חיה אורנית מרים בת דליה
רועי משה אלחנן בן ג'ינה דבנה יהושפט יחזקאל בן מילכה
בתוך שאר חולי עם ישראל